

Streszczenie

Dysertacja porusza zagadnienie **użycia sił morskich i jego konsekwencji z punktu widzenia międzynarodowego prawa humanitarnego**. Wskazany przedmiot rozważań wymagał zwrócenia uwagi na analizę przepisów regulujących status osób chronionych w konflikcie zbrojnym oraz dozwolonych środków oraz metod walki przez siły morskie. Przedstawiony przedmiot badań stał się też inspiracją do sformułowania w dysertacji następującej hipotezy badawczej: *Obowiązujące regulacje międzynarodowego prawa humanitarnego (MPH) w dostateczny sposób chronią osoby niebędące uczestnikami konfliktów zbrojnych lub wyeliminowane z walki w związku z użyciem sił morskich.*

Z kolei celem podjętych badań było: *Ustalenie rozwiązań normatywnych, które determinują przestrzeganie międzynarodowego prawa humanitarnego w związku z użyciem sił morskich do działań zbrojnych.* W szczególności chodziło o ustalenie wiedzy naukowej na temat unormowań prawnych z zakresu MPH, regulacji stojących na straży ochrony ofiar działań zbrojnych będących rezultatem użycia sił morskich oraz zidentyfikowanie ewentualnych czynników, które mogą wpływać na klasyczny obraz działań zbrojnych sił morskich na współczesnym teatrze wojennym.

Osiągnięcie przyjętego celu było możliwe dzięki uzyskaniu odpowiedzi na następujące pytania:

- 1) Jak kształtoły się ograniczenia użycia uzbrojenia przez siły morskie w historycznym aspekcie MPH?
- 2) Jakie obowiązują obecnie regulacje prawne dotyczące użycia sił morskich w kontekście MPH?
- 3) Jakie instytucje krajowe i międzynarodowe stoją na straży przestrzegania MPH w aspekcie użycia sił morskich?
- 4) Jakie są współczesne wyzwania w zakresie użycia sił morskich w kontekście MPH?

W dysertacji wykorzystano podstawowe metody badawcze. Metodę analizy do badania aktów normatywnych składających się na MPH oraz literatury przedmiotu. Metodę syntezy do łączenia wiedzy będącej wynikiem przeprowadzonej analizy w nową całość w odniesieniu do formułowania wniosków na temat kwestii wiążących się z przedmiotem prowadzonych rozważań. Metodę krytyki piśmiennictwa wykorzystano zaś do wykazania luk w obecnym stanie wiedzy oraz kierunku dyskusji naukowej na temat działań zbrojnych prowadzonych przy wykorzystaniu sił morskich.

Z jednej strony wskazane podejście analityczne było niezbędne do rzucenia nowego światła na problem przestrzegania MPH podczas działań zbrojnych z użyciem sił morskich. Z drugiej strony przyjęta perspektywa badawcza zmusiła do ustanowienia ograniczeń w prowadzonych rozważaniach do konkretnego kontekstu: działań zbrojnych z wykorzystaniem sił morskich z pominięciem stosowania MPH w odniesieniu do działań na lądzie oraz w powietrzu.

Efektem dociekań naukowych jest dysertacja składająca się z następujących części: *Wstęp*, czterech rozdziałów, podsumowania wraz z wnioskami oraz *Bibliografię*.

We *Wstępie* przedstawiono przesłanki podjęcia rozważań na temat „Użycie sił morskich w międzynarodowym prawie humanitarnym” i założenia metodologiczne dysertacji.

Konstrukcja dysertacji opiera się na czterech rozdziałach. W Rozdziale I ukazano znaczenie przepisów międzynarodowych oraz ich historyczną ewolucję w zakresie użycia sił morskich w konfliktach zbrojnych. W wyniku dokonanej analizy ustalono metody i środki walki na morzu od starożytności do czasów nowożytnych.

Rozdział II stanowi centralną część pracy. Przedmiotem podjętych dociekań było ustalenie regulacji prawnych o charakterze międzynarodowym dotyczących użycia sił morskich w konflikcie zbrojnym z uwypukleniem zakazanych środków i metod walki. Integralnym elementem rozważań w tym rozdziale było też wykazanie ochrony prawnej dla osób niewalczących, rannych, chorych i rozbityków, która przysługuje na podstawie MPH.

Rozdział III zawiera istotne z punktu widzenia prowadzonych rozważań ustalenia. Mianowicie dotyczące analizy unormowań instytucji stojących na straży przestrzegania MPH w aspekcie użycia sił morskich. W szczególności poddano analizie unormowania, dotyczące odpowiedzialności sprawców przestępstw wojennych, krajowe oraz międzynarodowe. Przeprowadzona w tym rozdziale analiza wykazała, że istniejące rozwiązania mogą być skuteczne w zakresie przestrzegania norm zawartych w MPH podczas użycia sił morskich w czasie działań zbrojnych.

W Rozdziale IV, ostatnim, przedstawiono współczesne wyzwania związane z użyciem sił morskich w działaniach zbrojnych. Przedmiotem dociekań objęto kwestie statusu cywilnych osób walczących nieposiadających statusu kombatanta oraz działań hybrydowych. W wyniku przeprowadzonej analizy materiałów źródłowych wyszło na jaw, że powstają konflikty, w których nie ma dwóch walczących, przeciwnistwanych sił zbrojnych, lecz konflikty, gdzie z jednej strony występują kombatanci, z drugiej zaś osoby cywilne.

Rozważania kończy podsumowanie wraz z wnioskami. Odniesiono się w nich do zawartych we wstępie podstaw metodologicznych oraz przedstawiono wnioski będące wynikiem zweryfikowania hipotezy roboczej.

Słowa kluczowe: siły morskie, ochrona ofiar konfliktu zbrojnego, działania zbrojne, odpowiedzialność za zbrodnie wojenne.

Sałata Radostew

The summary

The dissertation deals with the issue of ***the use of naval forces and its consequences from the international humanitarian law point of view***. The indicated subject matter required attention to be paid to the analysis of the provisions regulating the status of protected people in an armed conflict and the permitted means and methods of combat by naval forces. The presented subject of research also inspired the formulation of the following research hypothesis in the dissertation: ***The applicable regulations of international humanitarian law (IHL) adequately protect people who are not participants in armed conflicts or eliminated from combat due to the use of naval forces.***

In turn, the aim of the undertaken research was: ***Establishing normative solutions that determine the observance of international humanitarian law in connection with the use of naval forces in military operations.*** In particular, the aim was to establish scientific knowledge on the legal regulations in the field of IHL, regulations guarding the protection of victims of military operations resulting from the use of naval forces, and to identify possible factors that may affect the classic image of military operations of maritime forces in the contemporary war theater.

Achieving the adopted goal was possible thanks to the answers to the following questions:

- 1) What were the restrictions on the use of weapons by naval forces in the historical aspect of IHL?
- 2) What are the legal regulations currently in place regarding the use of naval forces in the context of IHL?
- 3) What national and international institutions uphold IHL in the use of naval forces?
- 4) What are the contemporary challenges in the use of naval forces in the context of IHL?

Basic research methods were used in the dissertation. The method of analysis for examining the normative acts that make up the IHL and the literature on the subject. The method of synthesis for combining the knowledge resulting from the analysis into a new whole with regard to the formulation of conclusions on the issues related to the subject of the conducted considerations. The method of literary criticism was used to show the gaps in the current state of knowledge and the direction of scientific discussion on military operations conducted with the use of naval forces.

On the one hand, the indicated analytical approach was necessary to throw new light on the problem of compliance with IHL during military operations with the use of naval forces. On the other hand, the adopted research perspective forced to establish limitations in the deliberations carried out to a specific context: military operations with the use of naval forces, without the use of IHL for land and air operations.

The result of scientific research is a dissertation consisting of the following parts: Introduction, four chapters, summary with conclusions and Bibliography.

The Introduction presents the premises for considering the subject of "The use of naval forces in international humanitarian law" and the methodological assumptions of the dissertation.

The construction of the dissertation is based on four chapters. Chapter I shows the importance of international regulations and their historical evolution in the use of naval forces in armed conflicts. As a result of the analysis, methods and means of fighting at sea from antiquity to modern times were established.

Chapter II is the central part of the work. The subject of the investigations undertaken was to establish legal regulations of an international nature concerning the use of naval forces in an armed conflict, emphasizing the forbidden means and methods of combat. An integral element of the considerations in this chapter was also to demonstrate the legal protection for non-combatants, injured, sick and shipwrecked persons, which is granted under the IHL.

Chapter III contains findings important from the considerations point of view. Namely, concerning the analysis of the regulations of the institutions that guard the observance of IHL in the aspect of the use of naval forces. In particular, domestic and international regulations concerning the liability of perpetrators of war crimes were analyzed. The analysis carried out in this chapter showed that the existing solutions can be effective in terms of compliance with the standards contained in IHL when using naval forces during hostilities.

Chapter IV, the last one, presents contemporary challenges with the use of naval forces in military operations. The subject of the research was the issues of the civil status of non-combatant combatants and hybrid activities. As a result of the analysis of the source materials, it turned out that conflicts arise in which there are no two fighting, opposing armed forces, but conflicts with combatants on the one hand and civilians on the other.

The considerations end with a summary together with conclusions. They refer to the methodological foundations contained in the introduction and present conclusions resulting from the verification of the working hypothesis.

Keywords: *naval forces, protection of victims of an armed conflict, military operations, responsibility for war crimes.*

Svetlana Rausloščen

Słowa kluczowe: siły morskie, ochrona ofiar konfliktu zbrojnego, działania zbrojne, odpowiedzialność za zbrodnie wojenne.

Keywords: naval forces, protection of victims of an armed conflict, military operations, responsibility for war crimes.